

Nr.: 2024 05 en datum ontvangst: 3 maart 2024

Keuze:

Aan het dagelijks bestuur van Waterschap Vechtstromen

Onderwerp: Verkenning Vechtstromen Organische Stof bank

Ondergetekende stelt het dagelijks bestuur de volgende vragen:

1. Kan het DB de maaiselstromen in beeld brengen van start (maaïen watergang) tot aanwending? Zo ja – op welke termijn kan dit?
2. Kan het DB een *quick scan* maken van ons idee om lokaal te komen tot benutting van maaisel m.b.v. lokale kringloopmodellen? Zo ja – binnen welke termijn kan dit?
3. Is het DB bereid twee proeflocaties op te zetten om ervaringen op te doen met het lokale kringloopmodel “*Toevoegen van maaisel aan de bodem*”? Zo ja – wat hebt u hiervoor nodig? De proeflocaties te vestigen in een veehouderijgebied en in een akkerbouwgebied.
4. Fractie Landbouw roept het DB op om te komen tot *een prognose van een kosten-baten analyse* in termen van
 - a. Euro's – maatschappelijke kosten
 - b. CO₂ - klimaatneutraliteit
 - c. Koolstof – binding in de bodem
 - d. Vergroting van watervasthoudend vermogen van de bodem
5. Welke kansen ziet het DB voor subsidie- c.q. co-financiering zowel in de EU als in Nederland.

Toelichting:

Vechtstromen Organische Stof Bank

- *White Paper* -

Inleidend

Het maaisel dat vrijkomt bij het maaïen van watergangen wordt deels afgevoerd (stedelijk gebied, KRW-watergangen, beperkt in het landelijk gebied). Het grootste gedeelte blijft liggen langs de watergang en meermaals gedurende een langere periode.

In het maaibeleid is vastgesteld dat het ‘laten liggen’ nadelen heeft:

- Uit- en afspoeling van vrijkomende nutriënten direct naast de watergang
- Afname van biodiversiteit door verrijking van de strook naast de watergang
- Stikstofminnende plantensoorten als ridderzuring en brandnetel verhogen de onkruiddruk en daarmee het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen
- Verslechtering van de kwaliteit van taluds en onderhoudspaden
- Het effect van de invoering van verplichte bufferstroken langs watergangen in 2023 (geen gebruik van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) wordt (deels) teniet gedaan door maaisel achter te laten
- Door broei komt veel CO₂ vrij die verdwijnt in de atmosfeer. Slecht voor het klimaat.

- Door uit-en afspoeling gaan waardevolle nutriënten als stikstof en fosfaat verloren. Mogelijk belangrijker is het grote verlies aan koolstof. Koolstof is de motor voor het bodemleven en de bodemvruchtbaarheid.
- Afvoer en transport maakt dat een waardevol biologisch product voor de bodem wettelijk tot een afvalstof vervalt die ‘opgeruimd’ moet worden.

Het moet anders en het kan anders namelijk circulair, regeneratief en klimaatbestendig

De hoeveelheid maaisel die jaarlijks wordt afgevoerd bedraagt meerdere tienduizenden tonnen en hiermee zijn meerdere honderdduizenden Euro's gemoeid. (Afvoer naar erkende composteerders).

Als het maaisel wordt verwerkt tot een bodemverbeteraar worden bovengenoemde nadelen gekanteld naar voordelen.

Maaisel kan in beginsel op locatie verwerkt worden tot:

1. Bodemcompost (compostering)
2. Bokashi (fermentatie)
3. Direct maaisel in de bodem brengen

Het maaisel direct op akkers brengen en inwerken in de bouwvoor is het meest effectief en efficiënt. Dit kan niet altijd vandaar dat compostering en fermentatie ook opties zijn.

Uitvoering: participatief en coöperatief

Door in het maaiseizoen (alle) maaisel naar lokale verzamellocaties te brengen (b.v. bij boeren, loonwerkers) ontstaat een maaiselstroom die gestuurd kan worden naar het juiste bodemproduct op de plaats waar de behoefte is.

Voorwaarde is dat het product schoon is. Er is ervaring met mobiele zeefinstallaties en een goede compostering dood onkruidzaden en parasieten. Door lokaal te werken kan compost buiten de scope van de Meststoffenwet blijven. Voorstelbaar is dat er (coöperatieve) vormen van samenwerking ontstaan.

Wet- en regelgeving

Bij het transporteren en composteren van maaisel komen de Meststoffenwet en de Wet Milieubeheer in beeld. Deze wetgeving kan beperkend zijn aan circulair werken met maaisel.

Gedurende de onderzoeksfase zijn tijdelijke ontheffingen mogelijk nodig.

Innovatie en subsidies

Tijdens het bezoek van het DB aan de EU hebben gesprekspartners van de EU aangegeven dat er ‘ruimte’ is voor ‘bottom-up’ ideeën. De EU is bereid om financieel mee te denken maar ook daar waar bestaande wetgeving belemmerend werkt. In NL is recent een nieuwe subsidieregeling beschikbaar gekomen voor stimulering van de waterkwaliteit. (2024-2027)

Ik wens graag schriftelijk antwoord en verzoek het thema als onderwerp in te brengen bij de Agendacommissie.

Namen indiener(s) : Gerrit van den Berg - René ten Berge

BEANTWOORDING

Aan: G. van den Berg

Cc: algemeen bestuur waterschap Vechtstromen

Van: dagelijks bestuur waterschap Vechtstromen (portefeuillehouder Wilbert Siebring , ambtelijk contact via bestuursondersteuning@vechtstromen.nl)

Datum: 26 maart 2024

Betreft: beantwoording schriftelijke vraag AB (ex art 40 RvO)

Onderwerp: Verkenning Vechtstromen Organische Stof bank

Vraag 1

Kan het DB de maaiselstromen in beeld brengen van start (maaien watergang) tot aanwending? Zo ja – op welke termijn kan dit?

Antwoord

Er zijn drie maaiselstromen:

1. Het maaisel blijft liggen langs de waterloop.
2. Het maaisel wordt afgevoerd naar een erkende verwerker (composteerder).
3. Het maaisel wordt afgevoerd naar een agrariër.

Het waterschap heeft niet exact in beeld voor welk deel van de bij het waterschap in beheer zijnde watergangen, er sprake is van stroom 1, 2 of 3. Globaal kan gesteld worden dat voor 80 tot 90% het maaisel blijft liggen langs de waterkant.

Vraag 2

Kan het DB een quick scan maken van ons idee om lokaal te komen tot benutting van maaisel m.b.v. lokale kringloopmodellen? Zo ja – binnen welke termijn kan dit?

Antwoord

In het Overijsselse deel van Vechtstromen is al enkele jaren aan dit idee gewerkt. Onder de titel 'IMAB' (Inzet Maaisel als Bodemverbeteraar) ontvingen ongeveer 10 agrariërs (zowel veehouders als akkerbouwers) circa 15.000 m3 gecomposteerd maaisel op circa 200 hectare landbouwgrond. Uit 'IMAB' is naar voren gekomen dat het maaisel goed inzetbaar is als bodemverbeteraar in de landbouw. Een belangrijk aandachtspunt is daarbij wel de aanwezigheid van zwerfafval in het maaisel.

Vraag 3

Is het DB bereid twee proeflocaties op te zetten om ervaringen op te doen met het lokale kringloopmodel "*Toevoegen van maaisel aan de bodem*"? Zo ja – wat hebt u hiervoor nodig? De proeflocaties te vestigen in een veehouderijgebied en in een akkerbouwgebied.

Antwoord

Zie antwoord vraag 2.

Vraag 4

Fractie Landbouw roept het DB op om te komen tot een prognose van een kosten-baten analyse in termen van:

- a. euro's – maatschappelijke kosten;
- b. CO2 - klimaatneutraliteit;
- c. koolstof – binding in de bodem.

d. vergroting van watervasthoudend vermogen van de bodem.

Antwoord

Het project “inzet maaisel als bodemverbeteraar (IMAB)” (zie antwoord vraag 2) heeft het waterschap het inzicht gegeven dat gebruik van (gecomposteerd) maaisel in de landbouw mogelijk is. Ook is uit IMAB naar voren gekomen dat afvoer van maaisel naar de landbouw meer directe kosten (voor het waterschap) met zich meebrengt ten opzichte van het laten liggen van het maaisel aan de waterkant. Dit wordt veroorzaakt door extra transport en extra handelingen van de aannemer. De baten in de vorm van verbeterend vasthoudend vermogen van de bodem en vastlegging CO₂, zijn in IMAB niet onderzocht.

Het DB zegt toe de kosten en baten van maaiselverwerking in de landbouw verder te analyseren en na de zomervakantie van '24 de uitkomsten hiervan te presenteren aan het algemeen bestuur. Het DB onderzoekt in verband met de positieve effecten op waterkwantiteit en -kwaliteit, alsmede circulariteit, tevens de (financiële) mogelijkheden om te komen tot een verbeterde oplaadregeling. Met zo'n regeling wordt naar verwachting de hoeveelheid maaisel die niet op de kant blijft liggen maar wordt hergebruikt, vergroot..

Vraag 5

Welke kansen ziet het DB voor subsidie- c.q. cofinanciering zowel in de EU als in Nederland?

Antwoord

Het DB kent op dit moment geen subsidieregelingen voor verwerking van maaisel in de landbouw als bodemverbeteraar. In de impulsregeling Deltaplan Agrarisch Waterbeheer zouden hier mogelijk wel aanknopingspunten voor gevonden kunnen worden. Tevens is het mogelijk dat, gezien de positieve effecten van het verwerken van maaisel, op meerdere beleidsdoelen, er cofinancieringsmogelijkheden op nationaal en/of Europees niveau, beschikbaar komen.

Wanneer het DB na de zomer van '24 bij het AB terugkomt met een nadere analyse van de kosten en baten van maaiselverwerking in de landbouw, zal het DB ook trachten meer inzicht te geven in eventuele co-financieringsopties.